

de Smaa og de, der trænge haardest til Talsmand, kunne have den samme Tillid til Regjeringen, at deres Interesse blive varetagne som de ledende Kræfter, de navnlig benytte de videnskabelige Anstalter. Hvem angaar nemlig det almindelige Oplysningsværk, og i Forhold dertil, hvem angaar det større videnskabelige Oplysningsværk? Hvem er den Stærkeste af dem, der skulle varetage disse Interesser? Der, siger jeg, ere de de Stærkeste og de, hvis Interesser blive bedst varetagne, som staa Regjeringen nærmest, de Andre ville meget ofte savne Talsmand, og ud af denne Betragtning kunde der fremgaa en mindre Tillid til, at man vil sørge for den almindelige Oplysning ligesaa godt som for den videnskabelige. Jeg siger imidlertid, at jeg nærer ikke den ringeste Tvivl om, at vi her hos os mere og mere ville komme til Erkendelse af, at der i den Henseende er gjort altfor Lidet for den almene Oplysning, og at vi ville vise større og større Beredvillighed til at gjøre Mere. Jeg tror, at naar man med fornødent Regnskab vil samle alle disse særlige Fonds og opføre dem i Reserfefonden, vil hverken det ene eller det andet Formaal blive forsømt; thi jeg er overbevist om, at det vil stedse staa klart for Bevillingsmyndigheden, at, skjøndt disse Fond ere førte over i Reserfefonden, angaa de Formaal, som trænge til Understøttelse for at dygtiggjøre et Folk, der er opdraget i Friheden, til at benytte Friheden. Dette Forhold skal ikke komme til at genere min Betragtning, og jeg er overbevist om heller ikke Flertallets i det Hele taget. Det ærede Medlem udtalte sig om et Udtryk Middelmaadighed, som jeg i Forbigaaende berørte og stillede det sammen med et andet Forslag, som senere kommer til Forhandling ved Finantsloven, nemlig om Ordet „begavede“ for Folk, der skulle søge Højskolen. Det ærede Medlems Udtalelse om de tvende Ord forekommer mig at tyde paa, at han paa det ene Sted ved den lærde Dannelse vil forsvare Middelmaadigheden, medens han paa den anden Side vil fordre Begavelse (Ankjær: Nei!). Jo, jeg siger, at Karakteren af det ærede Medlems Udtalelser gik virkelig i den Retning. Nu skal jeg dertil svare det ærede Medlem, at selv om jeg som Regel fastholder — der kan naturligvis være Undtagelser —, at de, som skulle hjælpes frem, fornemmelig ved offentlige Midler, maa ogsaa være noget over Middelmaadigheden, selv om det ikke er Kraftgenier, som det ærede Medlem for Kjøbenhavns 1ste Valgtreds (Nimestad) omtalte, og af hvilke vi vel ikke have saa mange her i Landet, maa de dog have saadanne Kræfter, at de ikke segne under Byrden af det lærde Studium; jeg vil med Hensyn dertil dog gjøre det ærede Medlem opmærksomt paa, at man i alt Fald har nogle Aar at prøve disse unge Mennesker i, om det viser sig, at der er en Mulighed for, at man kan tage dem med til videre Studium. I de lærde

Skoler har man en Prøvetid, i hvilken man kan faae det at vide. Men ligeoverfor den fattige Husmands søn, som søger et Amtsaad for nogle Maaneder at komme til at gaa paa en Højskole, har man ingen Prøvetid til Hjælp, i hvilken det viser sig, om han er begavet eller ikke, og derfor kan Dommen komme til at bero paa løst henkastede Vidnesbyrd, til hvilke man ingen Tillid kan have, i ethvert Tilfælde ikke som til Skolens Rektor, der har kjendt Drengen gennem en lang Række af Aar. Dernæst maa jeg hævde bestemt, at naar der er Tale om Begavelse og aandelige Gaver, saa fordres der noget ganske Andet for gennem lærde Studier at gjøre Samfundet Nytte, end der fordres for at sige at drage Nytte af en Højskoleundervisning, hvor det unge Menneske uden at kaldes begavet kan faae sit aandelige Syn saaledes oplaret, at han kan faae sand Nytte deraf for hele sit Liv, uagtet han ikke er begavet. Jeg nævner denne Betragtning strax, fordi det maaste kan spare mig Udtalelser senere, naar vi komme til Udtrykket „begavede Elever“. Jeg tror, at denne Sammenstilling kan det ærede Medlem ikke fremstille saaledes, som om der var nogen Modsigelse i den af mig henkastede Ytring. Tilgæledest stod det ærede Medlem op og udvilede nærmere den Ytring af mig, at det ikke var de Fattige, der fik Understøttelse, ikke i egentlig Forstand, ikke naar det var Sønner af Embedsmænd med flere Tusind Rigsdaler. Hvis det ærede Medlem havde hørt den Betragtning, jeg fremsatte, behøvede han ikke i den Grad at have imødegaaet den. Selvfølgelig beviser ikke dette, naar en Fader har 3—4000 Rd., i og for sig, om Sønnen kan trænge til Understøttelse. Jeg siger, selvfølgelig beviser det, at en Fader har en Indtægt af 3—4000 Rd., ikke i og for sig, at Sønnen ikke kan trænge til Understøttelse, thi det afhænger ogsaa af andre Grunde, og af Familieforholdene, som man kan tage Hensyn til ved denne Leilighed, men jeg tror ikke, at man i og for sig kan kalde Faderen fattig. Saaledes vare mine Ord, og ligeoverfor dem tror jeg, at det ærede Medlem kunde have sparet sine Betragtninger. Naar det ærede Medlem dernæst mente, at jeg skulde have undersøgt Forholdet, og gientog det, saa vil jeg i den Form ikke svare derpaa, men jeg vil sige, at det er det, vi ønske, og som det ærede Medlem ogsaa burde ønske, at der var, om ikke en Undersøgelse, saa dog en anden Ordning af disse Forhold, nemlig en samlet Undersøgelse af, hvem der skulde nyde Godt af de Midler, der paa forskjellige Konti udredes til lignende Diemed. Bestyrelsen vilde derved utvivlsomt blive langt billigere, end den nu er, thi hvilke store Afgifter gaar der ikke i Grunden nu til dem, der bestyre disse Ting, og hvilken vækkende Indfyldelse kan det ikke have, og hvilket Afhængighedsforhold kan det ikke bringe vedkommende Studerende i til Universitetslærerne under deres Studium, baade naar de søge Under-